

Ami összeköti az eget és a földet

Német kezdeményezésre jött létre egy immár csak műveiben élő magyar művész honlapja

TURI GÁBOR

Egyedülálló vállalkozásként külföldi magánszemély állít emléket a magyar kultúra kimagasló személyiségének. A Szabados György világa című felület az 2011-ben, 72 éves korában elhunyt Kossuth- és Liszt-díjas zongoraművész, zeneszerző örökségének ápolását és nemzetközi bemutatását tűzte ki célul. Szerkesztője a Würzburg mellett élő Rudolf Kraus, akivel Szabadoshoz fűződő kapcsolatáról, a honlap létrehozásának körülményeiről és vállalt küldetéséről beszélgettünk.

- *Mindenekelőtt, milyen kapcsolat fűzi a zenéhez?*

Csupán hallgatója vagyok, de 1979-1983 között abból éltem egy olyan lemezbolt tulajdonosaként, amely kizárólag jazz- és blueslemezeket árusított, illetve postai úton terjesztett. 1982-1986 között koncerteket és fesztiválokat is szerveztem. Mondhatom, a zene a génjeimben van.

- *Hogyan és mikor ismerkedett meg Szabados György világával?*

Az első találkozásom Magyarországgal 1981 júliusában történt. Postai levelezőlapon megrendelést kaptam négy jazzlemezre, de az elküldött csomag azzal a megjegyzéssel érkezett vissza hozzám, hogy a magyar hatóságok nem adták rá meg a beviteli engedélyt. Terveztem a burgenlandi Wiesenben rendezett jazzfesztivál felkeresését, ahonnan Budapestre utaztam, és utána néztem, hogyan lehetne a lemezeket személyesen átadni a megrendelőnek. A lapon egy XI. kerületi postahivatal pecsétje állt, ahol senki nem tudott németül, nem értették meg, mit akarok. Már majdnem elhagytam az épületet, amikor valaki megszólított. Zomborác Tibor állt előttem rövidnadrágban, hosszú szakállal, mint egy, az

idők mély kútjából előlépő haszid történetmondó. Németül köszönt, kiderült, hogy testvére, Zoltán rendelte meg a lemezeket. A találkozás tartós, mély barátságához vezetett. Meghívott magukhoz, melegen és szívélyesen fogadtak, majdnem rabja lettem a magyar paprikának és kávénak. Náluk hallottam először Szabados zenéjét. Megismertettek két jazzemberrel, Szigeti Péterrel és a győri Hartyándi Jenővel, akik egy olyan jazzirányzatnak voltak a lelkes hívei, amelynek középpontjában Szabados állt.

- *A kezdet ezek szerint a véletlennek tulajdonítható.*

Igen, ez volt számomra a kapunyitás egy improvizáló zenefilozófus, egy Mester világára, aki a fiatal zenészgenerációhoz tartozó tanítványaival a szabad zenéléssel jegyezte el magát. Így kezdődött beavatásom az akkor számomra teljesen ismeretlen magyar jazz világába. Ezekkel a maradandó emlékekkel utaztam haza, poggyászsomban a [Modern Jazz Antológia](#) Szabados B-A-C-H című kompozícióját tartalmazó 1964-es lemezével, az 1974-es [Az Esküvő](#) című lemezzel és néhány kazettával, amelyeket gyűjtők készítettek koncerteken. Tibor és barátja, Hartyándi Jenő nemsokára meglátogattak a lemezboltomban. A lelkesedés

kapcsolt össze bennünket, éjjel-nappal jazz-zenét lélegeztünk be és ki. Szeptemberben ismét Magyarországra utaztam, Szigeti Péterrel elmentünk a Debreceni Jazznapokra, ahol először találkoztam Szabadossal. Ez egész életemre és tudatomra kiható, mély változást előidéző hatást gyakorolt rám. Egy olyan találkozás-sorozat első csodálatos felütése volt, amely később mással össze nem hasonlítható barátsággá alakult.

- *Szabados zenéje műfai kategóriák fölött áll, a jazz, a magyar népzene és a klasszikus zene sajátos, egyedi ötvözete. Éppen ez nehezítette magyarországi értelmezését befogadását. Önt mi érintette meg benne?*

Már Az esküvő nagyon erős belső visszhangot váltott ki bennem. Egyszerre volt ismerős és idegen, összehasonlítva azzal a szabad zenével, amit addig hallgattam. Éreztem valamit, egy hagyományvonalat a számomra akkor még ismeretlen magyar zenei örökségből. Csak később, amikor autentikus magyar népzene hallgattam a Hungaroton szép lemezeiről és Bartók zenéjét tanulmányoztam, tudatosult bennem, hogy mi is ez. Nagyon megragadott a magyar hagyományban és azon túl valami ősi, archaikus zenei világban való gyökerezettség és az ezen az alapon keletkezett egészen sajátos, szabadon rögtönzött zene. A '60-as, '70-es évek amerikai free jazz-zenéjében a szabadság kiteljesedésének erős testi vonatkozása volt, ami gesztusát és jogosultságát nagyobb részben a tiltakozás és a lázadás magatartásából nyerte. Szabados zenéjét viszont a szeretet és a gyökerekhez való kapcsolódás hatotta át, amit akkor még nem értettem meg teljesen. A jazzkutatás újra és újra rámutat arra, hogy amikor ő a '60-as évek elején szabadon kezdett játszani, egyáltalán nem ismerte az Amerikában ezzel párhuzamosan kibontakozó tendenciákat. Így alkot a génusz: információkat szerez a materiális jelenségeken túli világról jóval azelőtt, hogy azok általánosan ismertté válnának. Csak lassan, fokozatosan tudatosult bennem, hogy ő valóban olyan forrásból, gyakran időtlen szférákból merít, amelyek a 20. századi racionális világunkkal egyáltalán nem hozhatók összhangba. Zenélése halott dolgokat élővé tudott varázsolni, úgy hatott, mint egy hang, amely valamilyen archaikus, ősrégi templomból szól. Az én fülemnek ezek szakrális, majdnem szent dolgokként hangzottak, előadásuk komolysága a legmélyebb bensőmben ragadott meg, és azóta sem enged el.

- *Ez a zene abban az időben még ismeretlen volt a keleti blokk országain kívül. Ön mégis arra vállalkozott, hogy a Daxbergben szervezett fesztiválon felléptesse őt. Miért?*

Felfoghatatlan volt, hogy Nyugaton senki nem hallott róla. Elhatároztam, hogy ezen változtatni kell. Nemzetközi jazztalálkozót szerveztem Daxberger Situation címmel, amelynek középpontjába őt állítottam. Ehhez a mintát az Ausztria magyar határán évente tartott

Nickelsdorfer Konfrontationen fesztivál adta, amelyet 1982-ben kerestem fel először. Miután Hartyándi Jenő 1982 márciusában Győrött megszervezte a chicagói Anthony Braxton szaxofonos és Szabados György első találkozásját – jelen voltam ezen a koncerten, amelynek kulturális jelentőségét Magyarországon azóta sokan méltatták –, kézenfekvő volt, hogy a szabad jazzmuzikálás két legjobb képviselőjének második találkozásját is létre kell hozni. A szombati program így festett: Szabados

szóló, Albert Mangelsdorff-Lee Konitz duó, Anthony Braxton szóló. Braxton fellépése után következett kettejük 16 perces improvizációja és a rögtönzés Thelonious Monk: Epistrophy című szerzeményére.

1983: Daxberger Situationen '83 – Szabados szóló

1983: Daxberger Situationen '83 – Braxton & Szabados duó

Közös játékról és Szabados szólókoncertjéről a legnagyobb elismeréssel írtak a helyi sajtóban és a szaklapokban. Szabados játékát addig soha nem hallott szenzációként értékelték, magyar varázslónak nevezték, aki elbűvölte a közönséget. Sőt, az egyik [kritikus](#) az új Bartók Bélát vélte látni benne, aki előtt még Chick Coreának is le kellene borulnia. Az estet újabb szólókoncert követte az aschaffenburgi városi színházban, telt ház előtt. Ez is euforikus fogadtatásban részesült. Ezzel az aschaffenburgi térségben és azon túl is leraktuk Szabados ismertségének és beágyazottságának alapkövét. A következő évtizedekben további fellépések következtek Németországban és más európai országokban. Szabados zenéjét egyre több írás méltatta, különösen Bert Noglik lipcsei jazzkritikus publikált róla elmélyült tanulmányokat és szervezett neki rádióműsorokat és koncertmeghívásokat, de több szaklapban is jelentek meg róla beszámolók és kritikák.

- *A meglehetősen nagy visszhangot kiváltó első daxbergi fesztivált néhány év múlva újabb követte, szintén az ön szervezésében.*

Az 1980-as évek kimagaslónak tekinthetőek Szabados zenéjének nemzetközi fogadtatásában. Az [Adyton](#), a [Szabraxtondos](#) és a [Szarvassá változott fiúk](#) című lemezekkel kimerítően foglalkozott a szaksajtó, amerikai szakmai körökben különösen a Braxtonnal készített duólemez keltett figyelmet. Ilyen körülmények között szerveztem meg 1986 május-júniusában a második daxbergi találkozót azzal az elképzeléssel, hogy az egész magyar kulturális és zenei vonulatot átfogja. E koncepció jegyében fogant a program: a Szabados-Dresch duó, a Dresch Quartet, a Bartók hegedűre és zongorára írt szonátáit és rapszódiait, valamint Szentkirályi András szerzeményét megszólaltató Franz Weilenhammer-Attila Kubinyi duó, továbbá az erdélyi magyar népzenei játszó Nomád csoport. A kritika az egész fesztivál legerőteljesebb és legexpresszívabb zenéjének a Szabados-Dresch duó játékát találta, ami számos további meghívást eredményezett.

1986: Daxberger Situationen '86 – Szabados & Dresch duó

A következő években újra és újra találkoztam vele az Európa különböző városaiban, Antwerpenben, Berlinben, Aschaffenburgban, Hamburgban adott koncertjein, valamint magyarországi látogatásaim alkalmával. A kapcsolat minden találkozáskor szívélyes és baráti volt, amelyeket az Istenről és a világról folytatott mély beszélgetések határoztak meg. A '90-es években aztán hosszabb szünet következett. Nagyon lefoglalt a munkám, úgyhogy tevékenységét csak távolról követtem. Természetesen a '90-es években megjelent minden nagylemezét és CD-jét figyelemmel kísértem, mint [A szent főnixmadár dürrögései](#)

(1990), a [Homoki zene](#) (1991), az [Elfelejtett énekek](#) (1994), a [Jelenések](#) (1996), [Az események titkos története](#) (1996), az [Időzene](#) (1997). A [Homoki zene](#) azon három mű közé tartozik, amelyeket arra bizonyos magányos szigetre magammal vinnék: régi mesterek alapjaira épített ablak a jövőbe. Személyes kapcsolatunk 2002-ben Stuttgartban, a Magyar Intézetben folytatódott. Ez a koncert életem egyik legnagyobb élménye lett. Forró, nyári este, nyitott ablak, kis szakmai közönség, és egy nagy hatású előadás. Szabados egyévé vált a zongorával – játék közben többször magához húzta, mint egy szerelmes a kedvesét; egy zenei szerelmi aktus volt ez, amelyben nem volt egészen világos, hogy ő játszik-e a zongorán, vagy a zongora rajta. Közösén áttáncoltak az estén, és amikor vége lett, én transzállapotból ébredtem fel. Ezt követően 2004-ben Karlsruhe-ben hallottam őt, majd meglátogattam nagymarosi otthonában. 2007. áprilisában különösen nagy örömet szerzett nekem azzal a magánkoncerttel, amelyet ötvenedik születésnapom alkalmából Český Krumlovban adott.

A történelmi városka kis színházában húsvét vasárnapján tartott matinékoncert megható ajándék és feledhetetlen emlék számomra.

Szabados szólo - Český Krumlov
08.04.2007

- *Az élményeken és a barátságon túl mi vezette a honlap elindításához? Komoly terhet és felelősséget vett a vállára a hagyaték megőrzésében és közzé tételében.*

A Český Krumlov-i koncerten jelen volt Zomborác Tibor is, aki egy hétre rá Budapesten váratlanul meghalt. Három nappal előtte születésnapi ajándékként még egy csomag CD-t adott át nekem magánfelvételekből, amelyeket a barátaival Szabados koncertjein hosszú éveken keresztül készítettek. Jelentős mértékben ez adta az alapját annak, amivel aztán a honlapot elindítottam. A következő években gyakran hallgattam ezeket a felvételeket, és mindig az volt az érzésem, hogy egy „Picasso” van a birtokomban, ami nyilvánosságot érdemelne. 2009 és 2010 nyarán újra meglátogattam Gyurit és feleségét, Juditot, akkor szereztem tudomást a betegségéről.

Orvosként tudatában volt annak, hogy mi vár rá. 2011. júniusában távozott el közülünk. Világossá vált, hogy életművének feltétlenül szüksége van egy honlapra, amelyen a szétszórtan fellelhető hangfelvételeket, interjúkat, videókat stb. összegyűjtjük, és a nyilvánosság számára az életmű jelentőségéhez méltó formában hozzáférhetővé tesszük. Abból indultam ki, hogy

ezt valakinek Magyarországon kellene elvégeznie. Miután évekig semmiféle aktivitás nem volt tapasztalható, úgy döntöttem, kezembe veszem a dolgot. Judit örömmel fogadta a kezdeményezést, és támogatásáról biztosított. Ismeretségünk és barátságunk évtizedei alatt sok anyagot gyűjtöttem, de a legtöbb magyar nyelvű írásos dokumentum számomra nehezen volt kezelhető. Honlapok működtetésében sem voltam járatos, ebben egy barátnőm segített, aki képzett szakember ezen a területen. 2014 karácsonyán kezdtük el a munkálatokat, és 2015 húsvétján hírlevélben jelentettem be a honlap indulását. Spontán támogatást kaptam

hozzá azoktól a fontos személyektől, akik a német és az angolszász világ sajtójában behatóan foglalkoztak Szabados zenéjével, és akiktől az írások, interjúk, elemzések közlési jogát megszereztem, mint például Bert Noglik, Andrew Choate, Johannes Bauer, Peter Wolfram Emter.

- *Szabadosnak sok barátja, tisztelője volt Magyarországon, akik közül többen közreműködnek a honlap anyagának bővítésében, rendszerezésében. Hogyan talált rájuk, és milyen módon veszik ki részüket a munkából?*

Az élet néha jól keveri a kártyákat. Összetalálkoztam néhány nemes lélek, hogy ennek a különleges embernek az életművét méltassák, és segítsenek azt tovább adni. Létrejött egy baráti kör az örökség ápolására olyan személyekkel, mint Bognár Ferenc Szombathelyről, Molnár Csaba és Ráduly Mihály Budapestről, Polai György Kaposvárról, Szabados Judit Nagymarosról. Hogy ez a kör a honlap létrehozásának

következménye volt-e, vagy megelőzte azt, nem tudom. Valószínűleg a dolgok szerencsés együttállása. Nem ismertem őket személyesen, a kapcsolatot Judit és Bognár Ferenc Nagymaroson élő Bulcsú fia teremtette meg. Eldöntöttük, hogy együtt dolgozunk. Később az ugyancsak nagymarosi Tharan Marianne is jelentkezett, hogy tolmácként, fordítóként felvállalja a közvetítést, ami felbecsülhetetlen segítség, ugyanakkor a gyümölcsöző együttműködés nélkülözhetetlen feltétele is. Azóta kétszer tartottunk munkatalálkozót Nagymaroson: csapatmunka alakult ki a javából. További támogatás érkezett Bicskei Zoltántól Szerbiából, akit régi, bizalmas barátság fűzött Szabadoshoz. Hozzájárult, hogy a honlapjukon olvasható, Szabadosdal kapcsolatos írásokat átvegyem. Szabados más hívei is támogatnak észrevételekkel, javaslatokkal, anyagokkal, információkkal. Az életmű feldolgozásának jelentős eredményei, amelyeket ez a baráti kör elért, hozzáférhetőek a honlapon. Tevékenységünket semmilyen anyagi érdek nem vezérli, tisztán az életmű szeretete és az abból sugárzó erő indít bennünket a közreműködésre. A honlap kezdettől fogva sok figyelmet és kedvező visszajelzést kapott. A statisztika magáért beszél, a lapnak négyezer rendszeres látogatója van, több írás itt jelent meg, vagy az itteni források segítségével keletkezett. Például Hubert Bergman esszéje 2016-ban [Az eltűnt folytonosság hangja – Szabados György munkásságának aktualitása](#) címmel, továbbá Szegedi Márton [Kompozíciós és improvizációs struktúrák Szabados György zenéjében Az esküvő című darab alapján](#) című elemzése. Nagyon figyelemre méltóak azok a most már német és angol fordításban is olvasható interjúk, esszék és filmek, amelyek először teszik lehetővé, hogy az érdeklődő szakmai kör ezeket Magyarországon kívül is megismerhesse.

- *Egy honlap működtetésének vannak technikai és tartalmi feltételei. Milyen eszközökkel és módszerekkel láttak neki a munkának?*

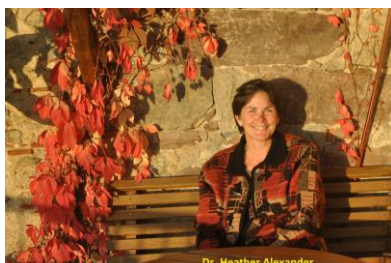
A domaint az egyik legnagyobb német szolgáltatónál, az 1&1 Mediengroupnál regisztráltuk, a platform WordPress, témaként a „Lush”-t jelöltem meg, ami együttesek és zenészek számára jött létre. A tartalom a szerteágazó anyagnak megfelelő menüpontok alatt érhető el. Már csaknem 1500 önálló oldalunk van, ami szinte naponta gyarapszik. Most csak néhány súlypontot emelek ki. Ilyen a [zenetár](#), amely mintegy 130 hangzó anyagot tartalmaz – minden hivatalos, valamint a koncerteken évtizedek során készített magánfelvételt, amelyeket szeretetteljes aprómunkával és pontos dokumentációval Bognár Ferenc dolgozott fel és állított össze gyűjtők és egykori zenésztársak segítségével. Egy másik menüpont alatt az összes fellelhető, részben rekonstruált, német és angol felirattal ellátott [videofelvétel](#) tekinthető meg. Nemrég értesültünk például az újvidéki tévében őrzött felvételekről, most dolgozunk azok jogdíjának megszerzésén. Egy másik menüpont alatt a publikált és a hagyatékban őrzött szövegek találhatók két csoportban, úgymint Szabados írásai, illetve a vele készített interjúk és a róla szóló, folyamatosan megjelenő cikkek. Külön menüpont alatt olvasható [Raduly Mihály nagyszabású interjúsorozata](#), amely hat beszélgetést tartalmaz egykori muzsikustársaival, a szellemiségét zeneileg tovább vivő Grensó Istvánnal és Benkő Róberttel, továbbá Csányi Attila jazztörténésszel, Bognár Bulcsú szociológussal és Turi Gábor kritikussal. További interjúk előkészületben vannak.

- *A honlap három nyelvű, az anyagok többsége magyarul olvasható, de szép számban vannak német és angol nyelvű írások, illetve olyanok is, amelyek mind a három nyelven hozzáférhetőek. Kik és hogyan és vesznek részt a fordításban?*

Erre kis csapat alakult, amelyik célul tűzte ki, hogy minden, magyar nyelven megjelent releváns és fontos írást németül és angolul is hozzáférhetővé tegyen. Szabados irodalmi munkássága például Magyarországon kívül szinte teljesen ismeretlen. A csoport tagjai a már

Marianné Tharan

Dr. Heather Alexander

Gunda Olschok

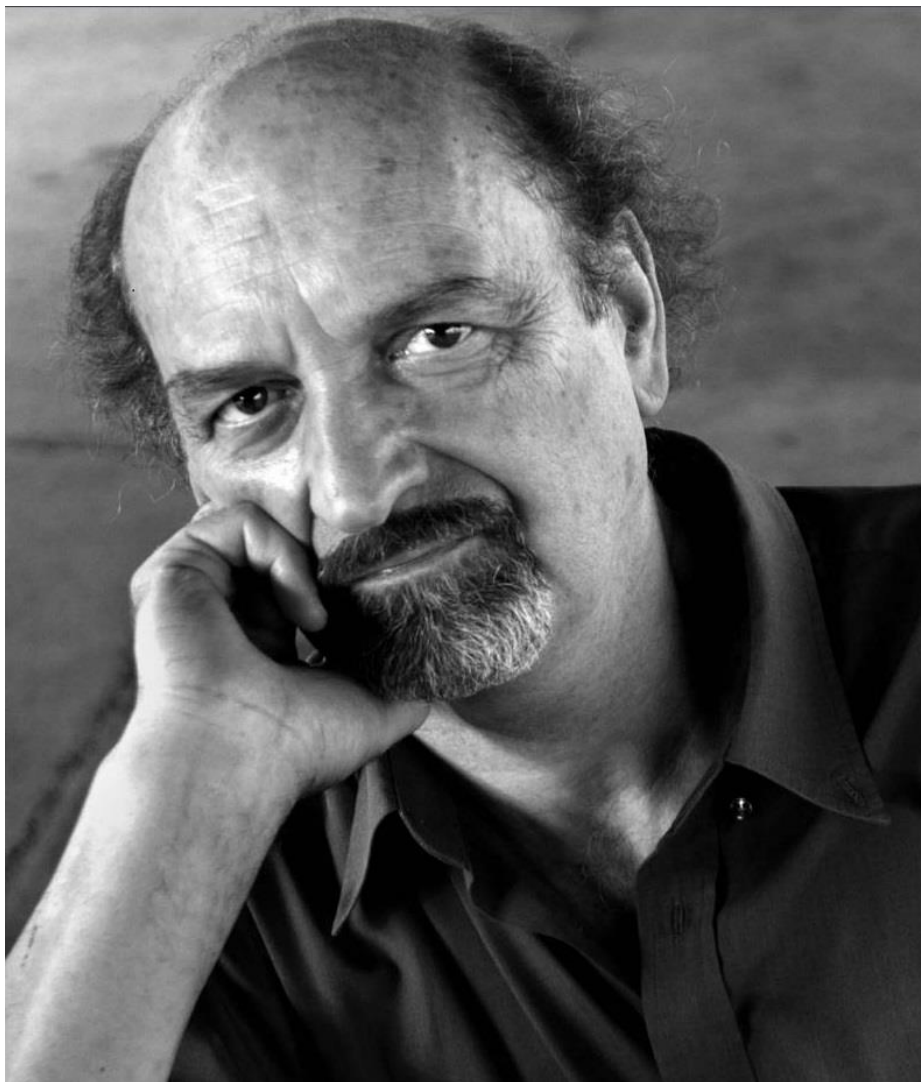
emléltet Tharan Marianne, az Urspringenben élő Olschok Gunda, továbbá a Kanadában élő dr. Heather Alexander, a bamfieldi Tengerészeti Kutatóintézet munkatársa, valamint a webmester: ők lektorálják

a német és az angol fordításokat. Örömmel vesszük további felajánlásokat is, ugyanis óriási a fordításra váró szövegek mennyisége. Fontos volna több nyelvre, pl. franciára, oroszra vagy más szláv nyelvekre lefordítani a szövegeket. Az adott körülmények között az is komoly eredmény, hogy két év alatt több nagy interjú, esszé fordítása és video feliratozása elkészült. Eddig viszonylag szűk körű, de érdeklődő olvasói kör látogatja a honlapot, amelyik minden újabb fordítást nagy örömmel fogad.

- *Szabados zenéje részben komponált, de nagymértékben improvizált. Megőrzése érdekes elméleti kérdéseket vet. A klasszikus zenében a művek a szerzőktől függetlenül, kottákban maradnak fenn, de miként lehet újra életre kelteni olyan zenéket, amelyek ennyire az élő személy(ek)hez kötődnek?*

Ez valóban izgalmas felvetés, de engedjen meg egy ellenkérdést: mi egy személy a lényegét illetően? Gyuri esetében bizonyára egyetért velem abban, hogy bár a személy ennek a zenének egyedi hordozója volt, maga a zene csak átáramlott rajta. Személye átvitt értelemben eszköz volt, amelynek révén láthatóvá vált az alkotás szépsége. Áldott tehetség

volt, egy különösen éles elméjű, átfogó műveltségű gondolkodó, zenetörténész, filozófus és látnok, művészként maga a totalitás. Teljes, osztatlan egész, aki otthon van az égben és a földön. Ezt szó szerint, és nem átvitt értelemben gondolom. Isten kertjének szolgálója volt. Az olyan kor, mint a miénk, őt csak részben tudta megérteni. Akinek szerencséje volt vele közvetlen kapcsolatba kerülni, megélhette az időtlenség élményét. Az órák az intenzív

jelenvalóság élményévé váltak, téren és időn kívül. Ilyen eszelgetések után az ember visszatért a hétköznapiakba, még sokáig emelkedetten a szív által, amelynek aurájában időzött. A hatás közvetlen volt, mert személyén keresztül erő közvetítődött. Műveinek előadása sokszor rituális jellegű szertartás volt. Gyakran támadt az a benyomásom, hogy a konkrét időt felejtő, boldog varázslót látok munka közben. Csak akkor vagyunk méltók hozzá, ha szellemi

kategóriákkal írjuk le.

A mi korunkból hiányzik a szellemi nagyság; mindaz, aminek még van lelke és szelleme, imával fordul a magasabb rendű felé. John Coltrane zenéjét mindig úgy hallgattam, mint egy megváltásért kiáltó transzcendens imát; Albert Ayler himnuszait úgy, mint amelyek közvetlenül valami archaikus örökségből származtak. Sosztakovics, Lutoslawski, Bartók ugyanilyen archaikus erőkhöz kapcsolódtak, akkor is, ha más kulturális környezetben léteztek, a mélyből teremtettek összeköttetést az életet adó, a túlélést segítő erőkkel. Szabados is ilyen szál, a MAKUZ egy új idő kezdetének a hírnöke, amelyben a Nap mint folytonos energiaforrás és életmegtartó jelkép és elv anyagi, de mindenekelőtt szellemi síkon visszanyeri örök jogát.

Gyakran beszélt arról, hogy az új világ magból keletkezik. Művészként abban látta elsőrendű feladatát, hogy olyan életművet hagyjon hátra, amelyik ebből az időtlen térből merít, és aminek mentén jövőbeli utak láthatóvá válnak, amelyek kivezetnek egy süllyedő anyagi kultúra agóniájából, s az embert új szövetséghez vezetik a teremtőjével. Amikor az ember újra megérti, hogy a teremtő azért állította a kertbe, hogy azt ápolja, nem pedig azért, hogy

azt kirabolja. A jövőbeli generációk, erről meg vagyok győződve, egyértelműen ki fogják mondani, hogy mi vezetett civilizációnk süllyedéséhez és az egész világ megsemmisüléséhez. Hatalomvágyból és korrump vetésből született bűnös energiák uralják ma az egész üzleti világot, a multinacionális konszernek hatalmasabbak, mint egész államok, és a politikai osztály már régen behódolt a nagy érdekcsoportok diktátumának. Az emberiség legjobb tulajdonságai, mint a közösségi és felebaráti szeretet, a morális iránytű, amely a helyes és a helytelen közötti eligazodásban segítene, elvesztek, és sehol nem látszik önmérséklet és belátás, sem olyan vezető réteg vagy erkölcsi elv, amely szembe tudna állítani valamit az önpusztításhoz vezető anyagi-rationális világképpel. Szabados a vérző sebre tapintott rá. Mivel nem a művészetéből kellett megélnie, hanem orvosként teremtette meg családja számára az alapot, anyagi szempontoktól függetlenül, szabadon szólhatott. Felfogása mélyen vallásos volt, nem felekezeti alapon, hanem a szó eredeti értelmében re-ligió, ami azt jelenti, hogy visszacsatolás időtlen dimenziókba, az örökkévalóságba, az elmélkedésbe, a felismerésbe, jó szellemű cselekvésbe, jó tulajdonságok megőrzésébe és fejlesztésébe, méltó életbe, szellemi katedrálisok építésébe, szeretetbe, odaadásba. Azt állítom, hogy Szabados mindezeket élte, hogy a magot elültette, ami akkor kel ki, ha az önpusztítás véget ér. Az önteltség, a kevélység a bukás előtt jön, mondja egy német közmondás.

- *Ön egy másik ország szülötteként egyfajta missziós szerepet vállalt a magyar kultúra értékeinek megőrzésében. A honlap máris nagy mennyiségű hangzó anyagot, kottát, szöveget tartalmaz, és a feldolgozás folytatódik. Nem mindennapi szerepvállalás ez.*

Megtisztelő, ha úgy gondolja, hogy nem magyarként én is hozzá tehetek valamit a magyar kultúrához. Szeretem Magyarországot, és amióta először magyar földre léptem, úgymond második hazámnak tekintem. Csodálatos és érdekes emberekkel találkozhattam itt, egy lenyűgöző kultúrával, amelyben keleti és nyugati vonások keverednek, mélyen gyökerezve a Kárpát-medencében, de energiáit azon túl egy mitikus-archaikus népi hagyományból is meríti – ami Európa más országaiban, beleértve saját hazámat is, teljesen eltűnt. Valószínűleg ezért adhatott Magyarország a világnak olyan kiemelkedő művészt mint Szabados, akinek jelentősége és nagysága még felfedezésre vár. Néha az az érzésem, hogy a Kossuth-díj és az állami temetés ellenére a kultúra perifériájára szorult. Az összegyűjtött

anyag sokirányú kutatásokat tesz lehetővé. Tudom, hogy missziót teljesítünk, mert művészetében téren és időn kívüli eleven erőről, az örökkévalóság megtapasztalásáról van szó, amiről a bevezetőben is beszéltem. Szabados csodálatos válaszokat adott korunk alapvető kérdéseire, ezért végezetül hadd idézzem őt magát: „Az élő zene az, ami összeköti az Eget és a Földet; embert Istennel, az embert az emberrel. Mert rokon a teremtéssel, Isten ráérő idejével.”

Turi Gáborné fordítása, 2017. jan.